

A' **MULT** és **JELE**N, historiai és politikai erdélyi hirlap, czime szerint, a' fontosabb napi történeteket, hol és mennyiben szükséges a' multtal összeköti, továbbá mindennemű kinevezéseket, hivatalos tudósításokat, hazai és külföldi folyó politikai híreket, czélszerű megválasztással, s lehető gyorsasággal közöl. Melleklapja a' **HON** és **MŰFOLD**, e' kettő historiai, statisztikai, geográfiai ismertetését újságmagyarázó cikkekkel köti össze.

Megjelennek e' lapok minden kedden és pénteken. Feleli előfizetes Holozsvárt 5 öf rft ezüstben, postaszékhelyezéssel 5 öf rft 12 kr. ezüstben. Mindennemű hirdetések közrebesztására szolgál a' HÉTILAP; a' felvétel, s' egyszeri kiadás díja az 1-26 nyomtatott sortól a' 10-edikig, 20 kr. ezüstben; azontúl minden sor 2 két kr. ezüstben; a' második és harmadik kiadásért az első díjnak felét kell mindannyiszor fizetni. —

Első esztendő

1841.

MULT és JELEN.

Második félév.

Kolozsvár. Kedden augusztus 3-k. 1841.

62-ik szám.

Foglalat. I. Honi tudósítások. II. Külföldi tudósítások. Portugalia. Spanyolország. Nagy Britannia. Ujabb tudósítások. Figyelmeztetés.

I. Honi tudósítások.

Ilyefalván július 10-k délutáni négy és öt óra tájt tűz támadván, kevés idő alatt 21 ház égett porig a' hozzá tartozó gazdasági épületekkel s' a' birtokosoknak minden vagyonát. A' tüzet nyolcz éves gyermekek gerjeszték játékból, kiket a' mezei munkákra ment s' ülélék magokra hagytak otthon. Előbb a' pinczébe raktak tüzet, mint ők vallják, de hogy az ablakokon kiömlő füsttel magokat el ne árulják, a' tüzet kioltván a' csürbe mentek, hol taplóval a' szalmát meggyújtván e' rettentő szerencsétlenséget okozták. — A' szerencsétlen gyermekek fogva vannak, s' hihetőleg keményen fognak megfenyíttetni. Nagy leczke minden szüléknek, kik gyermekeiket hosszas időre magokra szeretik hagyni. S. W.

(Vakhit borzasztó példája.) Fogaras vidékén Alsó Porumbák nevű faluban 20 héttel ezelőtt egy az életet nyomorral kezdett, nyomorral folytatott és nyomorral végzett közlakós, Ilia Nini halván-el, kevéssel végpercei előtt úgy nyilatkozék neje előtt, hogy éltében szenvedett nyomoruságaiért még sirjában is nyugtalan leszsz. Ezt neje, neme szokásakint csak hamar kihirelé, s' a' falusi közönség babonás értelmet tulajdonita e' szavaknak. Az idő mostoha járása elősegíté e' balvéleményt, s' az országszerte és így Porumbákon is uralkodó nagy szárazságot onnan kezdék magyarázni, hogy Ilia Nini, mint boszorkány sirjából éjszaka ki-

járván megiszsa a' vizet, melyből esőnek kelene lenni. A' falu köztörvényszékén — a' csap-
székben — a' falu tudósabbjai, az-az a' kik jobban tudnak másoknál inni, pálinkázás közben elhatározták, hogy a' falusi közönség kísérete mellett 12 ifju leány a' meghalt sirját áztassa-meg, hogy ne szomjuzzék. Ez meg is történt, s' folyó évi június 17-k. a' hirt indító Damascén Cerimonia vezérlete alatt az egész közönség, még lelkésze is jelen lévén, s' némely idegen utasokkal is szaporodva kimentek a' sirhoz, azt dühösséggel körülállották, egy e' végre előre elkészített hegyes fakarót a' meghalt sirja fejénél a' sir fenekéig bészurtak, s' ennek nyomán addig töltettek belé a' 12 leánynyal vizet, míg a' sir felső színén a' viz kiütötte magát. Ezzel nyugodtan haza tértek. Folyó hó 18-k. több helységek között Porumbákon is oly dühös szél fútt, hogy az épületek nagy részének fedelét megbontotta. Ezt a' tudákosok arra magyarázták, hogy a' meghalt boszorkány mérgében támasztá a' fergéteget, azért Damascén Cerimonia és Melti Tanaszia főbb ingerlésére 19-k. egy hosszu fanyelű taglaló vas bárdal felfegyverkezve egész méltósággal kimentek a' sirhoz, koporsójáról a' földet elhárították, s' midőn látták, hogy koporsója vizes és penészes, feledve hogy ennek ők az okai, tele torokkal bűnösnek kiálták őt, ki az esőt magánál tartotta. Ekkor egy e' végre megfogadott Urli Gyorgye nevű eszelős a' bárdal a' holt-

testre rohant, 's hallatlanul szét darabolta, mi után újra eltemették. A' borzasztó eset után történetesen a' nagy szél megszűnt 's eső kezdett hullani, mi vakhitokban még jobban megerősíté. Így tölték-bé a' szegény nyomor fiának elkeseredésében ejtett szavai, hogy még sírjában sem leszsz nyugta. Valóban fajdalmas érzet foglalja-el minden jó érzésű keblét, hogy népünk még e' felvilágosult században is ily vad érzéssel feltudá babonájában dűlni a' temetőt, mely mint a' földi szenvedések után végre nyugalmat ígérő hely, még a' vad népünkél is szent és tiszteletben tartandó. Méltán magára vonhatja ez emberiséget lealázó tett a' többség figyelmét, mert ha ez hallgatással mellőztetnék-el, könnyen megtörténhetik, hogy a' történet helyével szomszédos lakosoknak is értésőkre jutván, hasonló vadságokra fogja őket bátorítani, minthogy mindenütt vannak oly szerencsétlenek, kiket a' könnyenhiwő babona bűvösöknek bélyegez. — Hiteles tudósítás után közli Mátéffi Sámuel, m. k. E. H.

Nyilatkozás. A' Pesti Hirlap 57-dik számu vezércikkének azon pontja, mely szerint szükséges volna protestáns egyházi hirlapnak keletkeznie, oly tárgyat pendit meg, melynek létesülését sokan ohajták. Ezek közé tartozunk mi magunk is, kik középponti állásunknál fogva, mintegy hivatva látók magunkat e' vállalat megkísértésére. Éppen azért régóta foglalkozánk már azon gondolattal, hogyan lehetne legcélszerűsággal oly folyóiratot alapítanunk, mely a' két evangelicus felekezet egyházi és iskolai életének organuma legyen? — melyben az e' körbe tartozó minden, kiváltképpen a' napirenden lévő tárgyak — tehát a' Hirlapban kitűzött unio ügye is, — megvitathassanak, 's mind az, mi egyházi és iskolai életünket tárgyazza, helyet találhasson? Tervünket írásban már többekkel közlők; a' szándék létesítésére szükséges lépések 's előkészületek gyorsan tétetnek 's folyamatban vannak; az eredményről a' tisztelt közönséget annak idejében értesíteni kedves kötelességünknek ismerjük. Pest, jul. 18. 1841. Dr. Székács József ágostai, Török Pál helvét. hitvallásu budapesti hitszónokok és Dr. Taubner Károly lelkész és professor.

Sárosból. T. szerkesztőség; Tizenegy pengő forintot küldök ide mellékelve a' vakok intézetére. — Ez összevagy egy vegyes házaspár összeadásánál az eskető papnak szokott rendszeren adatni; de ez uttal a' mellőzött áldás

és szertartások miatt szükségképen elmaradt ajánlások helyett a' fenemlített jótékony intézetre a' W. házi ur rokonaiból álló kis számú násznép által tétetett össze, melyet a' t. szerkesztőségnek megbízatásom szerint átküldve, lapjaiban leendő közzétételéért esedezem. Egyébiránt ohajtánám, hogy másutt is hasonló alkalomkor tétetnének minél nagyobb ajánlatok, míg csak a' vegyes házassági ügy jóra nem térend vissza. Eukor a' közintézetek előmozdításai elfelejtetnék némileg azon ingerültséget, mely az új rendelés miatt származott, és a' segélyt nyert nyomorultak égbeható imája kipótolná a' bűnsúlyon kívül megtagadott áldás malasztját. — Berzeviczén, 1841 évi julius 9-k Berzeviczy Tivadar.

Arad, jul. 7-k. Nagy volt a' tolongás és zaj Arad falai közt, midőn ő fennsége a' nádor mult hó 25-kén alkonyatkor körünkbe érkezett; a' polgárság minden osztálya versengett az ország nádorát minél fényesebben megtisztelni; nem hiányzottak a' körülfekvő megyék, jelesül: Békes, Temes, Csanád, Zaránd stb. tisztelkedő díszes választmányai sem; nem a' lelkesedés, melyre színetlen lánggal lobbanni, midőn hona legfőbb embereit személyesen tisztelheté, a' magyarnak mindig jelleme volt. Ha szabad kíváncsisághoz itéletet hoznunk: úgy a' mely tiszteltnék jeleit városunkban ns. Arad megye rendei részéről legragyogóbb színben láttuk nyilatkozni; mi annyival örvedeteseb vala, minthogy a' megyeház falain gyönyellő kivilágítási ragyogványon nem a' szegény adózó nép véres verítéke, hanem a' nemesi rendek örömkönyűi csillogtak. Ily általános fény mellett nem hallgathatjuk el, volt ezen ünnepnek különös esete is. A' főherceget t. i. a' helybeli növendék-leánygyermek részéről is kellvén üdvözölni, a' tanító választása egy azon néposztálybeli leánykára esék, mely hitadót fizet, 's melynek emancipatiója jellenn egyike a' kor legfontosb kérdéseinek. A' leányka minden keresztény tanulóársnőit meghaladá elmetehetségben, első volt szorgalom, első magaviseleti jóságában. Készen vala már és betanulva az idvezlő-beszéd, midőn a' keresztény anyák ostromlása városunk polgármesterét 's különösen egyik tanácsnokát oda kényszerité, hogy ezek a' tanító jogába beavatkozólag, a' kérdéses zsidőleánykát a' beszéd elmondástól egyenesen eltiltanák. Ezt hallván a' szülék és a' gyermek, emez zokogásnak ered vigasztalhatatlanul, amazokban felforr az annyszor érzett elnyomatási fájdalmak ke-

serü epéje, és im! — mi történik? Jól van tehát, mond az apa, megmutatom nekik, hogy az üdvözlőbeszédet nem zsidóleány fogja elmondani. Jer leányom! — úgy mond — 's a leánykát karjánál fogva Forray grófnéhoz, onnan pedig a' minorita zárdafőnökhöz vivé, ki által a' gyermek még azon nap az egyházban megkereszteltetett.

Csongrád vármegyéből. Jun. 21-kén tartatott évnegyedes közgyűlésünk nevezeteseb eredményei: 1. Felolvastatván a' nm. kir. helyt. tanácsnak e' megye által a' másod alispáni hivatal felállíthatása, valamint a' szükséges mezei rendőrségi szolgabírák iránt tett kéro' fölterjesztésekre érkezett tagadó válasza: előbbire nézve, miután az ország minden megyéiben létező másod alispánság itt is elkerülhetlen szükséges lenne, egyhangulag újabb felírás határozatott. — Véleményem szerint már csak azért is kellene két alispán, mivel a' Tisza megyénket kétfelé vágván, nem egyszer történt meg, hogy a' balparton levő megyeházhoz, a' jobb parton lakó alispán téli időben a' vizeni át nem járhatás miatt, a' kitűzött gyűlési vagy törvényszéki határidőre meg sem jelenhetett; 's így nem ritkán a' közdolgok hátramaradástszenvednek. E' bajt azonban a' másod alispánság felállíttatása természetesen megszüntetné. Az említett szolgabírák iránt a' KK. és RR. egy része ismételt felírást kívánt; más része pedig azon indítványt pártolá: miszerint szólíttatnék fel a' megyebeli birtokos nemeség ezen hivataloknak szabad ajánlatok által saját költségeivel leendő fődözésére; végre határozattá lön: hogy ezen tárgy jövő országgyűlésre utasításba adatván, az addig előforduló mezőrendőri bajokat illető eddigi tisztviselők intézendik el. — 2. A' holdmezővásárhelyi reform. ekklezsia előjárósága panaszt tön: miképen egy ottan lakó családnak meghalálózván egyik tagja, ezt magok az atyafiak minden vallási szertartás nélkül temeték el; mire viszont a' járásbeli szolgabíró jelenté: hogy a' bepanaszolt család a' megholtnak illő eltakaríttatása végett az ekklezsiai előjáróság egyik tagjához folyamodván, ettől oly válasz mellett utasíttaték el, hogy a' megholtat mindaddig eltemetni nem fogja, míg az illető család hátralevő ekklezsiai tartozását le nem fizetendi; mit ezek szegénység miatt nem tehetvén; ezért a' halottat magok temeték el; — a' jelen panasz bővebb megvizsgálása küldöttségre bízott. — 3. Előfordulván, hogy a' megyebeli jobbágytelkeken lakó nemesek közül többen, kiket az

illető előjáróság köteleseknek hisz, a' katonatartáshoz járulni nem akarnak: erre nézve, miután a' törvény az 1836-ik év előtt már jobbágytelken volt nemeseket az alól jövődőre is fölmentené, 's csak az említett év után települteket részesíté ezen teher viseelésében, — szinte küldöttség neveztetett ki, az 1836-ik év után keletkezett nemes jobbágyokat összeirandó. — 4. A' mult közgyűléskor bepanaszolt szegvári vegyes-házassági eset következtében vizsgálatra kiküldetett szolgabíró e' gyűlésen jelenté: hogy a' protestáns fél reversalist adván magáról, önkényt a' r. cath. hitben szándékozik gyermekeiket nevelni. — Ugyanazon gyűlés folytában Sz. A. plebanus panaszt tön a' holdmezővásárhelyi reformatus lelkész ellen, mivel ez — úgy mond — az érintett szegvári vegyes házasságot egy izben kihirdetvén, miután megtudta, hogy az illető fél reversalist adott magáról, a' többszöri hirdetést megtagadván, ez által a' vegyes házasságot akadályoztatá, miért is kéri őt az 1047: 14 t. cz. értelmében kereset alá vétetni. Ezután nyomban egy megyebeli táblabíró szinte egy vegyes házasságot jelente föl, mely Szegeden a' minorita atyák zárdájában áldás megtagadása mellett kötöttet. Erre az előbb panaszló plebanustint fölkelvén, a' tett följelentésnek ellene szólt, mivel — úgy mond — maga az illető házassági fél nem panaszol, a' jelentést tevő ur pedig nem levén tisztviselő, ennél fogva nem tartozunk azt elfogadni. Plebanus ur vajmi hamar látszék elfelejteni, hogy ő sem azon fél, kit a' vásárhelyi reform. lelkész másod izben ki nem hirdetett; annál kevesbbé, pedig tisztviselő, 's mégis tetszett e' dologban panaszt tennie. — A' tisztelt táblabíró az előbbi ellenvetésre röviden csak azt válaszolta: hogy minden alkotmányos polgárnak kötelessége, valamint a' törvény, úgy megyéje végzéseinek kellő megtartása felett örködni, 's így a' hol visszaéléseket lát, nem csak jogosítva érzi magát, de egyszersmind legszentebb tartozásának ismeri, olyanokat illető helyen orvosoltatás végett följelenteni. — E' vitaközlások következtése lön: hogy mindkét félnek írásban kellett feladását benyújtani. Egyébiránt a' szegedi esetre nézve tisztí vizsgálat határozatát. — A' marhahús eddigi árában meghagyatott.

Hajdu kerület. (Hajdu-Nánás, jun. 22.) A' szabad Hajdu kerületnek Bösörményben f. h. 14-kén kezdett 's több napokon folyvást tartott közgyűléséről következő, említésre méltóbb tárgyakat kívánok közleni. — A' ve-

gyes házasságokat érdeklő egyházi körlevelek által ejtett országos sérelem tárgyában ns. Baranya vármegye hivatalos levele 's hozzá csatolt felírása olvastatván: valamint a' sérelem, úgy annak orvoslása végett tartandó rendkívüli országgyűlés iránt a' kerület a' tudósító ns. megye méltányos nézeteiben tökéletesen osztozván, a' közlött megyei felírás szellemében szintugy fölterjesztést határozott. — E' közgyűlésben Biró Sándor tbíró indítványára a' testi fenytékül szabott pálcza- 's korbácsbüntetéseknek nyilvános helyen osztogatása, mint hosszas tapasztalás szerint is, sem példa sem javítás tekintetéből célhoz nem vezető megszügyenítés, eltöröltetett, 's a' fenytőítéletek e' részbeni végrehajtása iránt a' tiszti ügyész hivatal úgy útasított, hogy a' pálcázatás és korbácsolatás zárt kapuknál a' kerületház udvarán belől történjék, 's e' rendelkezés megtartás végett a' kebelbeli városok tanácsainak is kiadatni, a' közmeggyaláztatás undorító czégrei a' bitófák pedig mindenütt megsemmisíteni rendeltettek. — Meglévén a' kerület győződve, hogy addig is, míg a' fenytőrendszer országosan megállapíttatnék, a' raboknak személyválogatás nélküli egyűvénzéséből eredő bajokat elhárítani szükséges: az e' tárgyban munkálkodott küldöttség véleményét elfogadva, néhány külön szobát a' házi pénztár költségén még az idén építtetni rendelt, hogy legalább az ítélet nélkül letartóztatottak, kik közül gyakran többen fel is mentetnek, a' megítélt 's romlott gonosztévőktől ezentul elkülöníttessenek. —

Bereg-ből jul. 15-k. E. h. 12 és 13-kán ülék meg a' megye RRei nemzeti szabadságaik egyikének, a' szabad tisztválasztásnak ünnepét. Mint a' haza majdnem minden törvényhatóságiban, úgy itt is pártokra szakadtak a' RR., szóval itt is két név vezeté az egészet, — u. m. Füzesséry és Komlóssy. Már jul. 11-kén reggel a' KK. és RR. nagy többsége egybeülekezvén, zászlókkal 's egyéb, ily alkalommal szokásba vett jelekkel nyilvánított érzelmöket. — Első alispánságra Füzesséry Gábor 5 szavazat többségével lön megválasztva. Nehogy szavazattal nem bírók részt vegyenek, a' választók a' szavazás alkalmával öszveíratlak 's e' lassu munka következtében a' nap az első alispán választásával tölt el. — A' tisztválasztás bevégeztével jul. 14-kén a' táblabírák 's tisztikar felesketése 's kiegészítése végett közgyűlés tartatván, M. L. táblabíró a' szabad választás elvével öszsze nem férhetőnek nyi-

latkoztatá, hogy katonaság jelenlétében történjék a' tisztválasztás, nagyon kéri a' RRet, hogy ez iránt felírást rendelve ő felségéhez, ez esztet a' jövő országgyűlésre orvoslás végett a' sérelmek közé sorozná. — A' RR. egy része úgy vélekedett, hogy oly esetben, midőn a' főispáni helyettes elővigyázatból eszközli a' katonaság jelenlétét, nem csak nem helyeselhetik a' felírást, sőt inkább magok részéről nyilvánított magán-köszönetre tartják főispáni helyettes ő ngát érdemesnek; — mások az elv megtartása tekintetéből jegyzőkönyvbe iktatni kívánták azt, hogy a' főispáni helyettes a' RR. jogainak csorbitása, és így a' szabad választási elv megrontása nélkül csak a' csend, béke 's ön személye bátorságosítása tekintetéből kérte berendelni a' katonaságot; — mások ismét még e' jegyzőkönyvbe iktatásnak sem látván helyét — sem óvás, sem felírás ez iránt nem történt. — E. T. Beregnék dicsőséggel koszorúzott volt másod alispánja indítványba hozá a' kisgyűlés eltörlését, mi az alispáni önkény zabolázására levén intézve, határozatba ment. Hozattak még a' katonaélelmezési tárgyra nézve a' lehető csalások 's visszaélések tekintetéből korszerű rendelkezések, 's a' pénztár átvétele végett határozatok, melyeknek véggeztével a' főispáni helyettes a' R Rtől búcsút vevén, nagy „éljén“ zengéssel hagyta el a' megelégedett RRet. — A' jegyzőkönyv hitelesítése másnap az első alispán elnöksége alatt történt. — Ifj. Mándy Péter.

Maramarosból. Sziget, jul. 5. E' napokban bevégzett évnegyedes közgyűlésnek eredményei ezek valának: 1) Gömör vgyének az esztergomi és hevesi főispáni hivataloknak az ottani érsekségektől az 1498-ik évi 57 t. czikk értelmébeni elvételek iránt kelt körlevele hosszabb vitára adott alkalmat, 's a' vélemények többfelé ágazván, utóljára is azon indítvány pártolásában központosultak: hogy a' mennyiben nem csak a' megnevezett két főispáni hivatalra nézve, hanem minden az országban létező örökös főispáni hivatalok megszüntetése iránt az országos küldöttségi munkálatok sorában törvényjavaslat fordul elő, ezen tárgy onnan előlegesen kiemeltetve; a' megye részéről is pártolólág, a' legközelebbi országgyűlésen vétessék föl; 's ez a' kiadandó követi útasításba följegyeztetni rendeltetett. — 2) Szatmár megyének ismeretes 12 pontja a' tárgyak fontossága miatt egy kinevezett küldöttségnek adatott át véleményadás végett, mely küldöttség üléseiben tetteges részt csak a' kinevezett

tagok vehetnek ugyan: de azért ottan bárki is megjelenhet; elhatározzák továbbá a' RR., hogy ezen javasolt 12 pont elegendő példányokban irattassék le nem csak a' küldöttségi tagok számára, hanem a' megye rendei közti szétoszthatásra is. — 3) Szabolcs, Hont, Nyitra, Csongrád, Komárom, Zemplén, Baranya, Trencsin és Sáros megyének a' vegyes házasságok ügyében érkezett körlevelei, miután az első 3 megye által közlött felírásokban előadott sérelemre nézve osztozván a' RR., már ezelőtt felírást intéztek ő felségéhez, az utóbbival pedig egy értelemben nem lehetnek, — tudomásul vétettek. — 4) Fejér megyének a' györsírók számára gyűjtendő 's annakutánna Pest megye küldöttsége által kiosztandó jutalom iránti felszólítása — a' kitűzött cél nagy becsé 's az ehhez vezető eszköz jótékonyasága felől meg levén győződve a' RR. — pártoltattott, és az illető szolgabíráknak a' jutalom gyűjtése meghagyatott. — 5) Bereg megyének az eperfatermesztés iránt hozzánk intézett felszólítása javaslatadás végett a' gazdasági tárgyakban ezelőtt kinevezett küldöttségnek adatott ki.

Győről. A' jul. 5-kén kezdett közgyűlésnek nevezetesebb tárgyai ezek: első alispán ur a' gyűlést kezdőleg szóval előterjeszté, hogy ámbár a' közelebbi múlt közgyűlésből a' RR. a' főispáni hivatalnak betöltését ismételve szorgalmazák: még is mindekkorig a' kinevezés meg nem történt. Továbbá a' nemességnek tisztújítás miatti összezeirátása végett főbíró urak kiküldettek. — indítvány, tétetvén, hogy Benyovszky Péter urat, több vmgye táblabíráját, ki mint ezen megyének újabb birtokossa, mai nap először jelent meg a' közgyűlésen, a' haza előtt közönségesen ismert érdemeinél fogva ezen megye táblabírái közé számitani, ennek diszére válnék: — „az indítvány közhelyesséssel fogadtatott, 's ahoz képest B. P. ur a' kebelbeli t. bírák sorába iktattatván, köszönete nyilvánítása után a' gyülekezet színe előtt a' hitet azonnal letette, 's a' t. bírák közt ülést foglalt.“ — Bereg vgyének a' szederfatermesztés iránt közlött tervére nézve küldöttség oly utasítással rendeltetett: hogy „tekintettel levén a' szomszéd vgyében már divatozó példákra is, a' selyemtenyésztésnek sikeresebb előmozdítására szolgálható tervet készítsen, 's a' mennyire ez érdemben előreláthatni, hogy minden törekvés kívánt foganat nélkül maradjon, ha a' szükséges költségek födözésére magányos vállalkozók nem találkoznak: azért ezekről is a' lehetőségig gondoskodjanak, mindezekről jelentése beva-

ratván.“ — Baranya vgye a' dunai hajókon járó személyek útlevelei iránt tett rendelkezéseit oly megkereséssel közlé, hogy e' ns. vgye is hasonlót tenni méltóztassék, „a' történt intézkedés helyesnek találtatván, elfogadtatott, 's a' járásbeli főbíráknak közrebocsátás — úgy szinte az előforduló esetekben részökről is ahoz leendő alkalmaztatás végett ki fog adatni.“ — Zólyom vgye a' hermaneczí papirgyárban készült papirnak többféle nemeit oly felszólítással küldé meg, hogy méltóztassék a' ns vgye azon hazai intézetet pártolva, a' megkívántató papírt jövőre a' nevezett gyárból vétetni, és ezen esetben, hogy a' szükséges idom elkészíttethessék, egy uttal pecsétének hiteles rajzát megküldeni. „Ezen felszólítás a' megyebelí gazdálkodó választottságnak ki fog adatni oly utasítással: hogy egybehasonlítván a' vgye szükségére kívántató papirokat a' küldött példányokkal 's azoknak árával, 's elfogadhatónak találván az ajánlatot, habár valamely csekélyebb áldozattal is, ezen hazai gyárnak fölségeléséhez járuljon.“ — Pest vármegye az 1830-ik évben állított. már kiszolgált, 's ez ideig haza nem bocsátott katonák iránt a' nm. helytartótanácsához tett felírását pártolás végett közlé. „E' tárgy érdemében már intézkedve levén, ezen felszólítás tudomásul vétetett.“ — Pest vgye a' vakok intézetét kormányzó választmányának segedelemadás iránti felszólítását oly hivatalos kéressel közlé, hogy azt e' ns. vgye keblében közhirre tétetni, 's a' bejövő summát az adakozók neveivel minelőbb megküldeni méltóztassék. „Ezen felszólítás élénk részvétellel fogadtatván, egy aláírási ív a' gyülekezet színe előtt a' középponti főbíró által tüstint megindíttatott, és gr. Viczay Károly az aláírást 100 pengő frtal megkezdvén, a' gyűlésben majd 200 pengő frt ajánltatott; a' járásbeli főbíráknak pedig a' közlött ívekből egy-egy példány kiadandó leszen oly utasítással, hogy illető járasaikban segedelmet e' végre gyűjteni teljes igyekezettel törekedjenek, az eszközlöttekről jelentés bevarátván.“ P. H.

II. Külföldi tudósítások.

Portugalia.

Terceira szigetén, nagy földrengések, melyek jun. 12-k. kezdődtek 's 24-ig tartottak, Villa da Praya várossal szinte egészen romba döntöttek; 500 háznál több omlott-öszve. Szerencsére a' lakosok még jókor a' hegyekre és Angra várossába menekülhetének,

de szinte minden vagyonjokat hátra hagyni kéntelenek valának. Lissabonban, a' szerencsétlen város lakossai számára aláírás nyitattott, 's már is 1,840 font sterling, ezenkívül még gabona is, a' megrongált sziget lakossainak elküldetett.

Spanyolország.

A' pápa allocutiojára felelet gyanánt, a' spanyol miniszterium az igazgatóhoz Espartero-hoz a' következő tartalmu tudósítást tette: „A' szerencsére uralkodó szokások 's törvények, és a' nép által szívből óhajtott javító újítások ellenségei; minden higondolható 's általok kiköszölköztető szint és ürügyet ravaszul használnak, a' törvények és szokások megtámadására, és a' javító változások megakadályozására vagy legalább elhalasztására. Kétségbe esve szemlélnek ezen emberek, a' polgári had dicsőséges végzetével az idő megjelenését az alkotmányos rendszer megerősítésére, 's ama fontos javítások létesítésére, melyek a' spanyol nemzetet elhivatásánál fogva, a' boldogság és dicsőség magas polczára emeljék; kétségbe esve törekednek ezen emberek erőtlenségök utolsó megfeszítésével, a' középkornak századjaihoz méltó új háborút gyújtani, de ez a' 19-k században, elvétett időszámítás lenne. A' Spanyolok szentséges hitének felséges nevét segédül híván, véres jelenetek megújítását óhajtják, melyeket azon szent hit kárhoztat. Nem azért mintha ők, kik állítják, valójában hinnék, hogy a' Jézus Krisztus vallása, dogmaiban vagy érdemlett tiszteltetésében megsértve 's megbántva lenne; nem azért mintha hinnék, hogy a' mi újításaink, a' világi legfőbb hatóság jogai körét át-hágják, — nem! hanem szántszándékkal 's álnokul a' külső szertartást a' hit tanításával eleserélvén, a' papság és királyság határait 's az uralkodók hatalmát minden világi ügyekre nézve rosszul ismervén 's magyarázván, 's magokat a' szent hit álarczája alá rejtven, a' státust megrázni 's zavarba buktatni törekednek; de nem azért, hogy egy választ, melyet semmi veszély nem fenyeget, fenn tartsanak; egy vallást, mely sem megtámadva, sem pedig megsértve nincsen, védelmezzenek, hanem hogy olyan visszaéléseket újítsanak meg, melyek az evangelium felséges lapjain tündöklő 's világító, szegénység-, egyenlőség-, és lemondás-lelkével ellenkeznek. Az abszolutismus járma öszverontása után, mihelyt a' javításokra és újításokra út nyílt, észrevehék 's

megismerék azok, kiknek addig a' visszaélések adának kenyeret, hogy a' jövedelemnek vége lett; azért mindjárt, a' felforgatásra tervet koholának, 's a' mennyiben hatalmokban állott, istentelen próbákat tévének tervök kivitelére. Püspökök, — kiket ismételt eskü kötelezett, — püspökök, kiknek minden esküvési kényszerítés nélkül is, Spanyolország felséges királynéja kormányra iránt hűséggel és engedelmességgel viseltetni kötelességök és lelkiismeretök parancsolá, elhagyák megyéjüket, 's a' testvért gyilkoló harcot izgaták 's táplálák, és azóta minden kötelességök megsértésének, a' háboru leve szinpadja; hatalmokkal 's befolyásokkal, melylyel a' népre hatni gondolák, gonoszul 's alacsonul visszaélvén, a' visszázkodás lelkét ezer meg ezerféleképpen felizgaták, 's egyszersmind lelkiismeretet nyugtalanító 's szorongató hitbeli kétségeket is támasztani nem felejték-el. Ezen főpapok veszedelmes példáját, más papok is nagy számmal követték; 's amazok evangelium ellenes törekvéseiket kitelhetőleg előmozdíták. De a' mindig törvényszerű spanyol nép, azoknak bujtogatásait, kik könnyen hívőségét rosszra akarák használni, át-látván, alattvalói engedelmisségben marada, 's hitében szilárdul megmaradván, vissza-utasítá mindazon sugallásokat, melyek által saját romlására és hasznosító önző célokra eszközül akarák azok használni, kik magokat a' vallás iránti szinlelt buzgalom leple alá rejtteni igyekezének. Fáradhatatlanok tervök kivitelében, azok, kiknek ilyen szándékok vala, attól még akkor sem állanak-el, midőn minden törekvésöket füstbe menni láták. A' romai udvarral egyesülének, 's hazug tudósításaik által, újabb mozgalmak indítására ott segédelmet nyerének. Sürgető kérelmeiknek köszönhetni, a' f. e. mártz. 1-ső napján a' titkos egyházi tanácsban a' szent atya által tartott híres allocutiót. A' fő ítélő törvényszék ezen oklevelet, a' spanyol nemzetre és kormányra nézve mélyen sértőnek, ezen országok legfőbb hatósága elleni gonosz merészletnek, és a' spanyol megyék rendtartása, békessége, 's nyugalma felháborítójának lenni ítélte. A' fő ítélő törvényszék nem csatlakozott. A' kormány elleni bujtogatók és izgatók, tarka képzelődésök hideglelős tébolyodásában, a' szent atya allocutioját úgy tekinték, mint ellencélhatatlan eszközt gonosz szándékjok 's céljok elérésére, 's ezért törekedének az allocutio megérkezését Spanyolországba, a' legalkalmasabb időre intézni, hogy arra támaszkodva, a'

papi hivatal szentségével visszaéljenek. E' célból csúsztaták-bé ők azt lopva, alattomosan és gonoszul Spanyolországba; a szentegyházakban istenitisztelet véghezvitelkor, a' szent mise alatt nyilván felolvasák, 's hihetőképben más szent és titkos egyházi foglalatosságok alkalmazásával, még sokkal rosszabb czélokra használták; de minden törekvésök sikertelen maradt, 's az eszköz, melyet tervök valóítására csálhatatlannak vélenek, éppen azok ellen fordult, kik azt használni merészleék. Spanyolország, törvénykönyveiben hathatós törvényekkel bír, melyek a' papság bévágását a' világi kormány körébe, korlátolják, 's egy olyan hatalom túl lépéseit vissza-utasíthatja, mely a' lelki dolgokban a' legfőbb hatalom, de a' világiakra nézve éppen semmi erővel nem bír; megakadályozhatja, hogy a' vallás színe alatt senki is a' közbékességet 's nyugalmat ne háborítsa, 's azokat, kik arra munkálodni törekednek, megbüntetheti. Ezen törvények, a' czélba vett státus felforgatásával szembe szállottak, hogy azt fékezzék, viszszyomják, 's semmivé tegyék. Az izgatók és a' felforgatás előmozdítói, a' törvényszékek tekintete alá rendeltettek, 's némelyek közzülök még most is érzik a' büntető igasság keménységét. De ez által sem engedék magokat elrettentetni azok, kik nem annyira a' vallásért, mint inkább saját kiváltságaikért, jövedelmökért, evangelium ellenes mammonjokért vakon buzognak. A' tévedés posvány szülte tüzét, melylyel ama nevezetes oklevél egész Spanyolországot lángba borítani próbálá, még mind bátorzkodnak ezen emberek a' félsziget minden pontjain újból felélesztetni, de eddigelé magokon kívül, mást még nem gyújthatának-meg; siker nélkül szólították-fel a' népet kiirtásra, 's rend felforgatásra; siker nélkül tanították 's izgatták azt lázadásra 's engedetlenségre; egy megye, egy spanyol sem adott feleletet. A' jelen kormány, politikai gondolkozása nyilvánítása mellett egyszersmind kinyilatkoztatá, hogy noha kész a' papság és a' cultus illendő fenntartása biztosítása iránt rendelkezni, de a' szerfeletti kívánatokat erős kézzel fogja lenyomni. Ez alatt a' kormány, a' papok rugódozását a' kormányi határozatok ellen, a' maga tekintete 's méltósága és a' királyi jogok megtámadását 's megsértését értette. E' részben is, szintugy mint mindenkor, a' kormány maga ígérétehez hivmaradván, e' czélból egy törvényjavaslatot terjesztett a' cortészek elibe, 's hasonló lelkiismeretességgel teljesíteni a' többit is. Keményen

és nyomosan fog a' rugódozó, lázasztó, törvényt megszegő papokkal bänni, 's velök az evangelium alapelveit 's parancsolatait megismertetni, 's azok követésére megtanítani, melyek parancsolják: „engedelmeskedjete a' felsoóbségnek“ — papot 's világi polgárt egyenlően kötelező szavak, 's ismét: „az én országom ninesen e' világon“ — hogy ezután ne tulajdonítsanak magoknak olyatén gyászos kiváltsági jogot, mintha ők a' státus nyugalmat és rendjét büntetlen megtámadhatnák 's felháboríthatnák. Tudja-meg a' papság, ha történetesen még nem tudná, hogy egy régi törvénynél fogva, melynek eredete a' múlt századok homályában enyészik-el, a' romai udvarnak egyetlen egy bulláját, brevét, rescriptumát, és hivatalos irományát sem szabad Spanyolországban addig kihirdetni, követni, prédikálni vagy arra hivatkozni, míg előbb a' nemzet legfőbb ítélő törvényszéke vagy a' kormány, azokat megvizsgálván, arra az „exequatur-t“ meg nem adja. Tudni kell továbbá azt is, hogy azok, kiknek kezei közzé ilyetén romai oklevelek jutnak, ha papok, akkor hivataljok felfüggesztése, 's az országból száműzetésök, ha pedig világi emberek, még nagyobb büntetés terhe alatt tartoznak azokat a' kormány kezébe szolgáltatni, még abban az esetben is, ha azon romai irományok csupán csak lelki dolgokat tárgyznak, de ha már azok éppen a' köznyugalom, békesség, a' státus rendszere felforgatására czéloznak, a' gonosz cselekedet nagyobb, 's annyal nehezebb büntetés alá van vetve. A' kormány kötelessége arra ügyelni, hogy az igasság kiszolgáltatása jól 's gyorsan folyjon és a' törvények teljesítenek, 's azért a' kormány nem fogja megengedni, hogy a' királyi jogokat védő törvények, erejüket elveszesszék. A' kormány kötelességében áll azért, a' pápa allocutiojával történt visszaéléseket megszüntetni, 's a' nemzet méltóságát, a' trón tekintetét, és a' törvények szentségét védelmezni, mely legfőbb tiszteletre méltó tárgyak azon oklevél által megsértettek. A' fő ítélő törvényszék e' végre olyan rendszabályokat javasolt, melyek a' kormány jogai körébe esnek, 's egyszersmind olyanokat is, melyek a' törvényhozó test megegyezését kívánják. Ezen utolsók feletti tanácskozást meg nem sértve, a' kormány az elsőbbség végrehajtását el nem halaszthatja. A' fő ítélő törvényszék javaslatja nyomán, 's a' miniszteri tanács véleményével megegyezőleg szerencsém van az ide zárt határozatot helybenhagyás végett, Ma-

gasságod (Espartero) elibe terjeszteni.“ Madrid június 28-án 1841. aláírás José Alonso. (Magát a' határozatot 60-k számunk alatt már közlöttük; ezen miniszteri tudósítást is, mint ahogyan tartozó kiegészítő oklevelet, — mely a' spanyol királyi szék jogait védelmezi, 's a' szent atya allocutiojára felelet gyanánt szolgál, — közöljük. A' spanyol kormány mind ezen tudósítást, mind pedig az érdekelt határozatot ki-nyomva az egész országban közhírré tette.) — Arguelles, ki, mint utolsó számunkban em-lítettük, a' királyné gyámjának megválaszta-tott, az elnöki széket üresen hagyta; hihető-leg Alcuna al-elnök fogja azt elfoglalni. — A' senatus elibe egy törvényjavaslat terjesztett, mely szerint a' kormány hatalmaztassék fel, Fernando, Pó, és Annobon szigeteit 60,000 font sterlingért Angliának át-engedni. Ezen kérdés bizonyosan nagy oppositzióra fog találni.

Nagy Britannia.

A' parlamenti tagok választása július 15-ig e' következőképpen állott: 274 whig, 357 to-ry, 's így hát ezek részére a' többség 83 volt. Egy londoni hírlap, mind a' két párt nevezete-sebb emberei gazdagságát kimutatja. Minthogy Angliában főképpen a' pénz az emelő erő, nem lesz felesleges azon hírlap tudósítását közleni. A' tory-k között, a' northumberlandi herczeg jövedelme 200,000 font sterling; Bucc-leugh herczegé 200,000 f. st.; Arkwright, egy horbély fia jövedelme is 200,000 f. st.; Her-ford marquisé 120,000 f. st.; Egerton lordé 100,000 f. st.; Newcastle herczegé 60,000 f. st. Wellington herczegé 50,000 f. st. A' whigek közt: Westminster marquis jövedelme most 200,000 f. st., de majd később 350,000 font-ra fog menni; Sutherlandi herczegé 200,000 f. st.; a' Clevelandi herczegé is annyi; Port-man lordé most 100,000 f. st., de később 400,000 font-ra fog hágni. John Loyd, bankier jövedelme 250,000 font 's a' t. — A' londoni la-pok már is a' Peel miniszterium alkotásával foglalkoznak; majd megválnak jóslataik mennyi-ben teljesülendnek. A' „Journal des Débats“ londoni levelezője a' dolog folyamatjáról írja: „A' parlament aug. 19-re fog egybehivatni, de hihetőleg akkor tüstént elhalasztatik, 's csak aug. 25-k. vagy 30-k. fog valósággal össze-gyülni. A' szólli kinevezése, rendszerint cabiné-ti kérdés, de jelenleg nem lesz az, mert Shaw Lefevre, mind a' két párt jó indulatját 's becsülését bírván, oppositzió nélkül fog megválasztatni. A' királyi kincstár biztossai ál-

tal, a' nemzeti adósság apasztására kirendelt biztosságnak tett jelentés szerint, a' múlt április 5-k. végződött számadási év alatt az egye-sült országok jövedelmét, a' valóságos kiadá-sok 1,851,997 font sterlinggel felyül multák.“

Újabb tudósítások.

Jul. 23-k. Bécsbe érkeztek Jassiból Sturd-za Demeter és György herczegek, és Bozori-des herczeg Konstantinápolyból.

Leopold király Londonból Belgiumba visz-sza-utazott július 16-k. hátra hagyván a' ki-rálynét a' braganti kis herczeg betegeskedése miatt. Stapford admiral pedig Londonba megérkezett.

Július 17-k. Filep Lajos király a' párisi megerősítést a' Sejne jobb partján Vicennestől fogva Bellevillig, Orleans és Nemours hercze-gek, és Soult marschal, 's Schneider tábor-nagy kíséretökben megvizsgálta. A' munka elő-haladtán meglegedését nyilatkoztatta a' király; a' nép pedig élénk felkiáltásokkal fogadta min-denütt.

Toulousebe tíz ezer ember indított, 's Párisban is szoros vigyázatok tétettek a' kiüt-hető rendetlenségekre nézve.

A' Gazette negyvennyolcz ezerre teszi azon franczia katonák számát, kik néhány évek alatt Afrikába elhaltak. Ezek közül 4,500 az Arabsok fegyvere 43,500 pedig betegség által hullottak-el.

Thorwaldsent Münchenben jul. 20-k. egy serfőzőnek nyári pinczéjében vendégelték-meg, de a' mely ez alkalomra pompásan fal-készítettett, 's különben is nem egybe-hason-litható a' mi veteményes vagy boros pinczé-inkkal.

Figyelmeztetés.

A' művészet barátjainak 's tisztelőinek örömmel jelentjük, hogy a' hírlapokban mel-tán magasztalt 11 éves **Filtsch Károly** fiatal jeles hazánkifia, zongora művész, az ide-való Conservatorium tagjaival egyesülve, 's an-nak javára, a' jövő pénteken, u. m. augusztus 6-k. a' nemzeti színházban első hangverseny-nyét fogja adni.

Igazítások. A' közelebbi számban közlött sir-kövi emlék nyomtatási hibái: Par, olv: Pér; orbi, olv: orbe; numerum, olv: munerum.